

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษานี้มี 4 วัตถุประสงค์ คือเพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของกิจการประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ลำปาง เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อกำไรสุทธิของนิติบุคคลประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีจากนิติบุคคล ประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดลำปาง และ เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีของนิติบุคคลประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดลำปาง

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการผลิต ประเภทนิติบุคคลในจังหวัดลำปางทั้งผู้ประกอบการทั่วไปและผู้ประกอบการส่งออก จากรายชื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตของจังหวัดลำปาง ในปีงบประมาณ 2546 จำนวน 171 ราย

กลุ่มตัวอย่างเลือกจากประชากร โดยวิธี Purposive Sampling โดยเลือกเป็นสัดส่วนคือการเลือกจากทุกกลุ่มของอุตสาหกรรมการผลิต โดยคัดเลือกจากผู้ประกอบการรายที่มีรายรับสูงสุดลงมาให้ได้จำนวน 100 รายโดยแยกเป็นกลุ่มตามสัดส่วนดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างของประชากรทุกอุตสาหกรรมการผลิต

กลุ่มผู้ประกอบการ	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
กลุ่มเหมืองแร่	27	16
กลุ่มผลิตอาหาร	17	10
กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้	39	22
กลุ่มผลิตเซรามิก	71	42
กลุ่มผลิตอื่นๆ	17	10
รวม	171	100

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่ลำปาง (แบบแสดงรายการ ภ.ง.ด. 50 ปี 2546)

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 แบบ ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ข้อมูลประเภททุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผลการจัดเก็บของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตทุกประเภท ภาษี สำหรับปีงบประมาณ 2543-2547 โดยแยกเป็นกลุ่มประเภทกิจการแยกเป็น ปีงบประมาณ
- 2) ข้อมูลประมาณการรายได้จากภาษีอากรของจังหวัดลำปางในแต่ละปีงบประมาณ ที่กรมสรรพากรกำหนดให้
- 3) ข้อมูลจากแบบแสดงรายการประจำปีของกิจการ (ภ.ง.ด.50) และงบการเงินของกิจการ สำหรับปีงบประมาณ 2543-2547 ที่ยื่นแบบ ณ สำนักงานและยื่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดย สืบค้นจากระบบอินเทอร์เน็ตของกรมสรรพากร <http://rdsrv.go.th>

ข้อมูลงบการเงินประกอบด้วย

- งบดุล
- งบกำไรขาดทุน

- 4) ข้อมูลภายนอกหน่วยงานกรมสรรพากร ได้แก่ ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมตามประเภทอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง (GPP) จากสถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด จากระบบฐานข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดลำปาง

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากแบบสอบถามดังนี้

ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตในท้องที่จังหวัดลำปาง จำนวน 100 ราย โดยแบบสอบถามจัดแบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ประกอบการ และข้อเท็จจริงตามข้อมูลการจดทะเบียน ได้แก่ ประเภทนิติบุคคล ประเภทของการประกอบกิจการ ทุนจดทะเบียน ช่วงรายได้ เป็นต้น (รายละเอียดตามภาคผนวก)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของผู้ประกอบการ ซึ่งได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ และปัญหาเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการยื่นแบบและชำระภาษี และความต้องการในการได้รับข้อมูลความรู้และข่าวสารใหม่ ๆ จากกรมสรรพากร (รายละเอียดตามภาคผนวก)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และความต้องการของผู้ประกอบการในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกรมสรรพากร เช่น ปัญหาในทางปฏิบัติต่างๆ ที่ไม่สอดคล้องกับการดำเนิน

ธุรกิจของผู้ประกอบการที่ต้องการให้กรมสรรพากรแก้ไข ระเบียบข้อปฏิบัติต่าง ๆ (รายละเอียดตาม ภาคผนวก)

3.3 ข้อตกลงเบื้องต้น

คำว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีจากนิติบุคคล หมายถึง ประสิทธิภาพในการจัดเก็บ ภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกำไรสุทธิของกิจการและประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีทุกประเภทของ ผู้ประกอบการนิติบุคคลประเภทอุตสาหกรรมการผลิต ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีหัก ณ ที่จ่าย และภาษีอื่น ๆ โดยการวัดประสิทธิภาพจากดัชนีความพยายามในการจัดเก็บ และ วัดจากความสามารถในการจัดเก็บภาษี

3.4 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการนิติบุคคลประเภท อุตสาหกรรมการผลิตในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ลำปาง

1) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ มาจากข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ข้อมูล จากแบบ แสดงรายการของผู้ประกอบการ ข้อมูลเบื้องต้นในงบดุล และงบกำไรขาดทุน จากการยื่นแบบ แสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปี ภ.ง.ด.50 ของผู้ประกอบการ ในปีงบประมาณ 2546

2) วิเคราะห์ข้อมูลในรูปสถิติเชิงพรรณนานำเสนอ โดยใช้ตารางร้อยละ เพื่อให้ทราบว่า มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตใดบ้างที่มีผลกำไรสุทธิหรือผู้ประกอบการประเภท อุตสาหกรรมการผลิตใดบ้างที่มีผลขาดทุน โดยจะดำเนินการดังนี้

กรณีกิจการที่มีผลกำไรนำไปวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อกำไรสุทธิของแต่ละกิจการ ตามวัตถุประสงค์ในข้อ 2

กรณีรายที่มีผลขาดทุนจะใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อหาสัดส่วนของผู้ผลิต แต่ละประเภทเพื่อใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบว่ากิจการใดบ้างที่มีผู้ประกอบการที่มีผลขาดทุนมากที่สุด ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อกำไรสุทธิ ของผู้ประกอบการนิติบุคคล ประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ลำปาง

1) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ จาก ข้อมูลทศัญญา มิ้ง ได้แก่ข้อมูล จากการขึ้นแบบแสดงรายการภาษีเงิน ด้นิติบุคคลประจำปี ภ.ง.ด.50 ของผู้ประกอบการเฉพาะผู้ประกอบการ ที่มีผลกำไรสุทธิในปีงบประมาณ 2546

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative method) ใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อกำไรสุทธิของกิจการ โดย มีฟังก์ชันของกำไรสุทธิของกิจการดังนี้

$$T = f(X_1, X_2, X_3)$$

โดยที่ ตัวแปรตาม คือ T หมายถึง จำนวนกำไรสุทธิของกิจการ

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

X_1 = รายได้ของกิจการ

X_2 = ต้นทุนการผลิตของกิจการ

X_3 = ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

ทำการวิเคราะห์การถดถอยโดยแยกเป็นกลุ่มผู้ประกอบการประเภทอุตสาหกรรม ทั้งหมดและแยกพิจารณาเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมแต่ละประเภท

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการนิติบุคคล ประเภทอุตสาหกรรมการผลิตในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ลำปาง

ข้อมูลที่ใช้ศึกษาและวิเคราะห์จาก ข้อมูลทศัญญา มิ้ง ได้แก่ ข้อมูลผลการจัดเก็บภาษีเงิน ด้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีหัก ณ ที่จ่ายและภาษีอื่นๆของกิจการนิติบุคคลประเภท อุตสาหกรรมการผลิตของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ลำปาง

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ใช้ 2 วิธีดังนี้

วิธีที่ 1 การวัดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีทุกประเภทของกิจการที่ศึกษา โดยดูจาก ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บซึ่งดัชนีความพยายามเป็นการหาสัดส่วนเปรียบเทียบการจัดเก็บ ภาษีที่จัดเก็บจริงเทียบกับประมาณการจัดเก็บในปีงบประมาณ 2543-2547 ดังสมการ

$$E = T/\hat{T}$$

โดยที่ E = ดัชนีความพยายามในการเก็บภาษี

T = รายได้ภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริง

\hat{T} = รายได้ภาษีอากรที่คาดว่าจะเก็บ

ค่าความพยายาม (E) ที่คำนวณได้ถือเป็นเครื่องชี้วัดผลการจัดเก็บภาษีอากรตามหลักเกณฑ์ดังนี้

ค่า $E = 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บภาษีอยู่ในระดับปกติหมายถึงว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

ค่า $E > 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บอยู่ในระดับสูงกว่าปกติหมายถึงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

ค่า $E < 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติหมายถึงว่าไม่มีประสิทธิภาพต้องมีการแก้ไขปรับปรุง

ข้อตกลงเบื้องต้น: เนื่องจากการประมาณการจัดเก็บไม่ได้แยกเป็นรายประเภทอุตสาหกรรมไว้ จึงใช้จากข้อมูลของการประมาณการในภาพรวมของการจัดเก็บภาษีทั้งหมดมาเป็นตัวชี้วัดความพยายามในการจัดเก็บแทน เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีผลต่อการจัดเก็บเกินกว่าร้อยละ 50 ของเป้าหมายรวม

วิธีที่ 2 การวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บ จากการวัดความสามารถในการจัดเก็บภาษี ซึ่งวัดได้จากค่าความลอยตัวของภาษี (Tax Buoyancy) โดยคำนวณได้จากการเปรียบเทียบอัตราการเพิ่มขึ้นของผลการจัดเก็บภาษีจากนิติบุคคลประเภทอุตสาหกรรมการผลิตกับการจัดเก็บในปีก่อน และเปรียบเทียบกับอัตราการคาดการณ์จัดเก็บที่ควรเพิ่มขึ้นกับผลการจัดเก็บภาษีว่าทำได้ดีกว่าการคาดการณ์การจัดเก็บ แสดงว่ามีความพยายามในการจัดเก็บภาษีและแสดงว่าการจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพ

1) การวัดความสามารถในการจัดเก็บภาษีของผู้ประกอบการนิติบุคคลทุกราย โดยวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บกับผลการจัดเก็บรวมทุกประเภทภาษีของนิติบุคคลทุกรายในท้องที่จังหวัดลำปาง

2) การวัดความสามารถในการจัดเก็บภาษี โดยวัดจากการจัดเก็บจากการชำระภาษีจากแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปี และครึ่งปี ของผู้ประกอบการนิติบุคคลทุกรายในท้องที่จังหวัดลำปาง

3) การวัดความสามารถในการจัดเก็บภาษี โดยวัดจากการจัดเก็บจากการชำระภาษีจากแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปี และครึ่งปี ของผู้ประกอบการประเภทผู้ผลิตทุกรายในท้องที่จังหวัดลำปาง

วิธีการคำนวณหาอัตราร้อยละของการคาดการณ์การจัดเก็บที่ควรจะเพิ่มขึ้นจากค่า Tax Buoyancy คำนวณได้จาก

อัตราร้อยละของการคาดการณ์การจัดเก็บ = $\text{Tax Buoyancy} * (\Delta \text{GPP}^{\text{ปี}t-1}) / 100 + \Delta \text{GPP}^{\text{ปี}t}$

โดย Tax Buoyancy คือ สัดส่วน ระหว่าง ผลจัดเก็บภาษีรวมของจังหวัดและแยกตามประเภทอุตสาหกรรมกับผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) และ GPP แต่ละประเภทอุตสาหกรรม ว่าหากสัดส่วนนี้เท่ากับ x หมายถึงอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจเป็นร้อยละ 1 จะทำให้อัตราการขยายตัวของผลจัดเก็บมีค่า เป็นร้อยละ x นำผลที่ได้มาคำนวณหาอัตราการจัดเก็บที่ควรเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเปรียบเทียบกับการจัดเก็บจริง

ข้อตกลงเบื้องต้น: ในการวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บเฉพาะภาษีเงินได้นิติบุคคลจากแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปีและครึ่งปี ณ ปีที่ t จะใช้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดลำปาง ณ ปีที่ $t-1$ เนื่องจากการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นการจัดเก็บภาษีจากฐานรายได้ของปีก่อน

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ในการจัดเก็บของผู้ประกอบการนิติบุคคลประเภท อุตสาหกรรมการผลิตในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ลำปาง

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทของกิจการ ประเภทของการประกอบการ ข้อมูลผู้จัดทำงบการเงิน และข้อมูลสำหรับรอบบัญชี 2546 ประเภท ทุนจดทะเบียน จำนวนทรัพย์สิน รายรับก่อนหักรายจ่าย กำไรสุทธิ และอัตราร้อยละของกำไรสุทธิต่อยอดขาย

การวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่แบบร้อยละ ใช้สถิติเชิงพรรณนาเสนอในรูปแบบตาราง

ส่วนที่ 2 ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงินและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายประมวลรัษฎากร โดยแบ่งความรู้ออกเป็น 3 หัวข้อ ประกอบด้วย

- ก. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงบการเงิน ซึ่งประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 คำถาม
- ข. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประมวลรัษฎากรในเรื่องรายได้-รายจ่าย ซึ่งประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 คำถาม
- ค. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบต่างๆของกรมสรรพากรที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยคำถาม 5 คำถาม

ในแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือกตอบ 3 คำตอบ คือมีความรู้ ความเข้าใจ ไม่มี มีน้อย มีมาก โดยให้ตอบทุกข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดคะแนนจากการเลือก
ในแต่ละข้อออกเป็น

ถ้าตอบไม่มี/มีน้อย	คะแนน	1	คะแนน
ถ้าตอบปานกลาง	คะแนน	2	คะแนน
ถ้าตอบมีมาก	คะแนน	3	คะแนน

วิธีวิเคราะห์นำคะแนนรวมของแต่ละคำถามมาจัดเรียงลำดับตามความสำคัญของ
ปัญหา โดยที่ปัญหาที่มีคะแนนรวมสูงสุดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญสูงสุดตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการ
จัดทางการเงิน ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของกิจการ ปัญหาด้านระเบียบข้อกฎหมาย และ
ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพากร โดยแยกปัญหาออกเป็น 5 หัวข้อประกอบด้วย

- ก. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วยคำถาม จำนวน 5 คำถาม
- ข. ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ของกิจการ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม จำนวน 5 คำถาม
- ค. ปัญหาเกี่ยวกับรายจ่ายของกิจการ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม จำนวน 6 คำถาม
- ง. ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยคำถาม จำนวน 5 คำถาม
- จ. ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม จำนวน 5 คำถาม

ในแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือกตอบ 2 คำตอบ คือ มี ไม่มี โดยให้ตอบทุกข้อ
การวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดคะแนนจากการเลือก
ในแต่ละข้อออกเป็น

ถ้าตอบไม่มี	คะแนน	0	คะแนน
ถ้าตอบมี	คะแนน	1	คะแนน

วิธีวิเคราะห์นำคะแนนรวมของแต่ละคำถามมาจัดเรียงลำดับตามความสำคัญของ
ปัญหา โดยที่ปัญหาที่มีคะแนนรวมสูงสุดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญสูงสุดตามลำดับ